

2012-03-30

Europaforum Norra Sverige

Bakgrund till den framtida sammanhållningspolitiken 2014-2020

Ett intensivt arbete pågår för närvarande med att forma den framtida sammanhållningspolitiken. Ambitionen på EU-nivå är att sammanföra relevanta politikområden i en struktur för styrning, så att olika strategier, regelverk och finansiella resurser förstärker varandra. Under våren 2010 antogs den nya gemensamma tillväxtstrategin för EU – Europa 2020 – med den ambitiösa målsättningen att skapa smart, hållbar och inkluderande tillväxt i Europa. EU antog 2009 en strategi för Östersjöregionen för att hantera gemensamma utmaningar som området står inför såsom handelshinder, dåliga transportförbindelser, miljöförsämringar.

Sammanhållningspolitiken syftar till att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i EU. Strukturfonderna, sammanhållningspolitikens genomförandeinstrument, är grundläggande för Norra Sveriges regionala tillväxtarbete och utveckling. Det har därför varit naturligt att Europaforum Norra Sverige aktivt deltar i debatten om hur sammanhållningspolitiken ska utformas efter 2013.

Strukturfondsmedlen ska fungera som verktyg och smörjmedel, investeringsresurser för att nå målen i RUS (regionala utvecklings strategier) och samtidigt även uppnå EU:s Europa 2020-mål. Utan sådana strukturfondsmedel riktade till alla EU:s regioner skulle i hög grad den regionala nivåns fokus på Europa 2020 som verktyg för regioner och därmed europeisk tillväxt gå förlorad. Under 2011 har påverkansarbetet intensifierats då EU-kommissionen presenterat sitt förslag till EU:s långtidsbudget 2014-2020 samt förslag till strukturfondsförordningar.

EU-kommissionen föreslår en budget som omfattar 1025 miljarder euro över perioden 2014-2020 vilket är en ökning på cirka fem procent jämfört med nuvarande budgetperiod 2007-2013. Jordbrukspolitiken och regionalpolitiken är de största utgiftsposterna och tillsammans utgör de runt 75 procent av budgeten. I förslaget föreslås 336 miljarder euro till den framtida sammanhållningspolitiken, vilket är en minskning jämfört med dagens 348 miljarder euro. Stödet till det gränsöverskridande samarbetet föreslås öka. En särskild budgetpost (926 miljoner euro) för de ultraperifera och de glesbefolkade regionerna föreslås. Beloppet är dock lägre än dagens så kallade gleshetsbonus - en reducering av medel till de glesbefolkade områdena med ca 40 procent jämfört med nuvarande budgetperiod enligt preliminära beräkningar.

Enligt förslaget för långtidsbudgeten får forskning och innovationer ett ökat finansiellt stöd samt ökad satsning på gränsöverskridande infrastrukturprojekt genom upprättande av en ny fond - Fonden för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility). Förhandlingarna

om långtidsbudgeten pågår nu i Ministerrådet och i Europaparlamentet. Parallellt pågår även förhandlingar om EU-kommissionens förslag till nya strukturfondsförordningar som kommissionen presenterade under hösten 2011.

Strukturfondsförordningarna omfattar ett regelverk bestående av sex olika förordningar som reglerar: Europeiska regionalutvecklingsfonden (ERUF), Europeiska socialfonden (ESF), Sammanhållningsfonden, det territoriella samarbetet, europeiska grupperingar för territoriellt samarbete allmänna och gemensamma bestämmelser för regionalfonden, socialfonden och sammanhållningsfonden. Den senare föreslås även omfatta jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och fiskefonden.

EU-kommissionen har presenterat det Gemensamma strategiska ramverket. Meningen med det Gemensamma strategiska ramverket är att överföra Europa 2020 till konkreta åtgärder inom sammanhållningspolitiken. Därtill kommer kommissionen inom kort presentera ett meddelande som anger hur partnerskapskontrakten ska utformas och vad de innehållsmässigt ska omfatta.

EU-kommissionens förslag till EU:s långtidsbudget och Strukturfondsförordningarna förhandlas för närvarande av EU:s medlemsstater och Europaparlamentet. Målsättningen är att allt skall vara klart senast under 2013.

Påverkansmöjligheter, frågor och målgrupper

Målgrupper för Europaforum Norra Sveriges påverkansarbete är:

- EU-kommissionen
- Europaparlamentet
- Sveriges regering
- Sveriges riksdag
- Media (för den bredare allmänheten)

Att påverka gentemot de olika målgrupperna (i huvudsak):

- Vad ska vi investera i (EU-kommissionen, Europaparlamentet, Sverige)
- Hur mycket medel får vi tillgång till (EU-kommissionen, Europaparlamentet, Sverige)
- Hur organiserar vi det (EU-kommissionen, Europaparlamentet, Sverige)
- Förenkling av administration (Sverige)
- Hur följer vi upp det (EU-kommissionen, Sverige)

Europaforum Norra Sverige synpunkter

Under det senaste året/åren har Norra Sverige fört fram synpunkter inom olika nätverk, forum och möten såsom Europaforum Norra Sverige, Northern Sparsely Populated Areas

(NSPA), Näringsdepartementets hearingar, Nationellt forum med flera. Avsändare har varit EFNS, NSPA och enskilda regioner.

Europaforum Norra Sverige avser härmed framföra sina synpunkter med anledning av ett antal förslag som presenterats av EU-kommissionen. Dessa är:

- EU:s långtidsbudget 2014-2020 (KOM 2011 500 final och KOM 2011 398 final)
- Strukturfondsförordningarna (KOM 2011 615)
- Gemensamt strategiskt ramverk (SWD 2012 61 final)
- A simplification Agenda for the Multi Annual Framework 2014-2020 (KOM 2012 42 slutgiltig)
- Code of conduct of Partnership

1. Hur mycket finansiellt medel förfogar vi över?

Europaforum påminner om att Europeiska unionen bör ha en budget som gör det möjligt att säkerställa effektiviteten i sammanhållningspolitiken och uppfylla ambitionerna i Europa 2020-strategin.

Europaforum Norra Sverige ser positivt på att en stor del av EU:s budget för 2014-2020 går till sammanhållningspolitiken. EU-stödet bör åtminstone, ligga kvar på samma nivåer som under den nuvarande programplaneringsperioden.

Europaforum är kritisk till den svenska regeringens syn på minskad budget och minskad andel till sammanhållningspolitiken.

Europaforum är positiva till att kommissionen särskilt uppmärksammat de förutsättningar i de glest befolkade områdena genom budgetposten "Regioner i yttersta randområdena och glest befolkade regioner". Det är dock negativt att den särskilda tilldelningen, den s.k gleshetsbonusen föreslås minska från 35 euro per capita i nuvarande period (2007-2013) till 20 euro per capita (2014-2020) i kommissionens förslag till EU:s långtidsbudget efter 2014.

Europaforum ser positivt på en stark sammanhållningspolitik för 2014-2020 i EU-kommissionens budgetförslag (enligt KOM 2011 500)

Europaforum är positiv till budgetposten till de glest befolkade områdena men anser att den borde ligga kvar på samma nivå som i nuvarande programperiod (KOM 2011 500)

2. Vad kan ska vi investera i?

Europa 2020, EU:s budget och strukturfondsförordningarna har tillsammans presenterat hur vi i den Europeiska Unionen skall arbeta för att uppnå en god tillväxt. För Norra Sverige

innebär det att vi bland annat ges tillgång till att utveckla våra regioner via den Europeiska Regionala fonden, Sociala fonden och Interregionala (Interreg) programmen samt andra tematiska program och forskning och innovationsprogram.

För att uppnå Europa 2020 i EU är arbetet på lokal och regional nivå avgörande. Det verktyg som möjliggör engagemang och implementering av Europa 2020 är EU:s sammanhållningspolitik som fungerar som en viktig drivkraft för att på regional och lokal nivå fokusera arbetet mot att uppnå de gemensamma målen.

Möjligheten att få del av EU:s strukturfonder tillsammans med nationella och regionala insatser är av avgörande betydelse. Det är också viktigt att se att specifika regionala omständigheter gör att EU 2020-målen måste fokuseras och anpassas till den berörda regionala nivån. För råvaruberoende ekonomier som till hög grad norra Sverige är, innebär exempelvis inte full sysselsättning till följd av efterfrågan inom råvarunäringarna, detsamma som hållbar samhällsutveckling i övrigt, om inte arbetsmarknaden i sin helhet är differentierad nog för att verkligen locka unga, kvinnor och utbildade att stanna i eller flytta till regionen. Därför måste målen för programmen anpassas regionalt och den regionala nivån vara en medaktör gentemot den nationella nivån respektive EU i formandet av dem. Inte minst viktigt är det att det på allvar genomsyrar framtagandet av de partnerskapsavtal som föreslås av kommissionen.

Europaforum ser positivt till möjligheten att skapa regionala flerfondsprogram (enligt förslag i KOM 2012 615)

Europaforum ser även positivt till möjligheten att skapa regionala flerfondsprogram som samordnar fonder och tematiska prioriteringar. Det kan i sin tur skapa innovativa lösningar då tematiska prioriteringar och aktörer inom område sammanförs.

Det är positivt att förslaget som nu ligger öppnar för att använda flera fonder inom samma program. Det är viktigt att det också blir praktiskt genomförbart, så att möjliga synergier mellan olika program kan maximeras. Genom att kombinera regionalfonden, socialfonden, landsbygdsutvecklingsfonden och Horizon 2020 inom forskning och innovation, kan insatser för gemensam måluppfyllnad utifrån det som de regionala utvecklingsstrategierna pekar ut maximeras.

Det vore därtill en fördel om en större andel av även övriga ordinarie strukturfonder kan användas i gemensamma projekt. Förslaget som nu ligger från kommissionen är att upp till 10 procent inom ett programområde i ERUF skall kunna användas i ett annat programområde. Det vore fördelaktigt för möjligheterna att i norra Sverige, Finland och Norge arbeta mer samfällt om den andelen kunde utökas och att det också gällde för ESF.

Europaforum ser positivt till den ökade tilldelning till Europeiska sociala fondens prioriteringar vilket stämmer väl överens med önskvärda investeringar för att möta de regionala utmaningarna i norra Sverige.

Europaforum anser att föreslagna tematisk öronmärkning av medel till de olika prioriterade tematiska områdena är stelbent. Den regionala och lokala nivån bör ha större inflytande över hur medel skall fördelas mellan de tematiska områdena i förhållande till områdets behov.

Europa Forum är positiv till ett ökat fokus på sociala fonden, men budget fördelningen mellan sociala fonden och regionala fonden måste beslutas i dialog mellan nationell och regional nivå.

Tematiska prioriteringar

Europaforum Norra Sverige vill särskilt lämna kommentarer kring strukturfonderna: Regionala fonden, Sociala fonden och de tematiska prioriteringarna, Interregionala program samt kring de extra medel som allokerats via EU:s budget till de glesbefolkade områdena i norra Europa.

Europaforum är positivt till den ökade samordningen genom ett gemensamt strategiskt ramverk där kopplingen mellan Europa 2020 och nyckelaktiviteter inom strukturfondernas tematiska prioriteringar.

Europaforum ser i stort positivt till den tydliga inriktningen mot ett begränsat antal prioriteringar och åtgärder inom sammanhållningspolitiken då detta kan vara positivt i den mån att det skapar en större koncentration av insatser. Europaforum anser dock att det är viktigt att möjligheten att anpassa program och insatser efter den regionala och lokala kontexten inte går förlorad.

Europaforum välkomnar EU-kommissionens satsning på energieffektivitet och förnybar energi som ett av de viktiga tematiska områdena i kommande ERUF med öronmärkt andel och uppmanar EU att fortsätta sätta ut ambitiösa mål, då de fungerar som drivkraft för fortsatt forskning och utveckling, såväl för industrin som för medlemsstater och regioner.

Europaforum vill påminna om att grundläggande, inom ramen för TEN-T, och kompletterande, inom ramen för sammanhållningspolitiken, regional infrastruktur och distributionskanaler måste förbättras

Europaforum vill framhålla norra Sveriges stora potential vad gäller produktion av förnybar energi, men påminner att grundläggande och kompletterande infrastruktur och distributionskanaler förbättras för att effektivt kunna exportera energiöverskott från

förnybar energi och bidra till energiomställning i andra delar av Europa. Detta förhållande gäller även många andra regioner i Europa.

Detta stärker regionernas möjlighet till lokala och regionala lösningar, inklusive en infrastrukturplanering som bidrar till en lokal energiförsörjning, sysselsättning och långsiktigt hållbar utveckling för både kvinnor och män.

Norra Sveriges starka basindustri, som bygger på regionens naturresurser gruvdrift, skogsbruk och vattenkraft - är alljämt viktiga och världsledande näringar i norra Sverige som utgör en styrka och genererar förmögenheter i ett globalt hänseende. Norra Sverige står för i det närmaste all produktion av järnmalm inom Europa och för en stor del av produktionen av ädelmetaller. Norra Sverige svarar dessutom för en stor andel av landets totala förnybara energiproduktion. Regionens tillgångar på naturresurser bidrar till att EU kan minska importen av naturresurser. Basindustrin genererar dock relativt låga förädlingsvärden i norra Sverige.

Miljöteknik är ett starkt område i norra Sverige, inte minsta tack vare den stora tillgången på vattenkraft och skog. De satsningar på vattenkraft som görs i regionen innebär att kunskaperna inom säkerhet och effektivisering stärks och att potentialen för branschbreddning genom utveckling av ny teknik, nya företag och nya arbetstillfällen tillvaratas.

Att insatser som främjar en trygg, kostnadseffektiv och hållbar energianvändning och energiförsörjning baserat på förnybara energikällor är en förutsättning för ökad regional konkurrenskraft.

För norra Sverige är det viktigt att kraftsamla kring innovativa miljöer som har möjlighet att konkurrera på en global arena. Det är viktigt att kompetensområdena inom våra samlade forsknings- och utbildningsmiljöer ges en prioriterande ställning vid beslut om utvecklandet av innovativa miljöer i norra Sverige. Norra Sverige bidrar starkt till framtagandet av innovativa produkter och tjänster. Forskning och innovation i offentlig service, exempelvis inom e-hälsa, har stor betydelse för invånarna i norra Sverige. Dessa är också tjänster och produkter som kan komma till del för alla invånare inom EU.

I Innovation Union anges Smart Specialisering som en viktig politisk logik och ett koncept för innovationspolitiken. Strategier för smart specialisering kan säkra en effektivare användning av offentliga medel och stimulera privata investeringar. De kan hjälpa regionen att satsa sina resurser på ett fåtal viktiga prioriteringar snarare än sprida ut investeringarna på olika områden och sektorer. Den bygger även på ett starkt partnerskap mellan företag, offentliga organ och institutioner. Smart specialisering får dock inte innebära en begränsning av kompletterande nyckelområden.

Forskningen har bekräftat att när ett kompetensområde eller bransch korsar ett annat kompetensområde uppstår nya innovationer i skärningen mellan de två områdena eller branscherna. Digital kommunikation har exempelvis en stor betydelse för att utveckla en attraktiv kommun eller region. Andra skärningspunkter kommer att kunna leverera innovationer i framtiden. Vi ser till exempel att teknik- och tjänsteutvecklingen inom industrin fortsätter att använda applikationer och IKT lösningar skapade inom de kulturella och kreativa näringarna.

Fonden för ett sammanlänkat Europa kommer att finansiera infrastruktur som avser koppla samman hela den Europeiska Unionen. Dock bör även den regionala fonden kunna användas till kompletterande insatser som inte kan finansieras i programmet för ett sammanlänkat Europa.

Europaforum anser att det för småföretagens utveckling och innovationssatsningar måste göras tydligt att tillgänglighetsåtgärder inom ICT och infrastruktur för att bidra till konkurrenskraft och kopplingar till omvärlden. Mot bakgrund av de nordliga glest befolkade områdenas speciella geografiska utmaningar med långa avstånd internt och till de stora marknader är det viktigt att stödja investeringar i infrastruktur för grundläggande tjänster till medborgarna på områdena miljö, transport samt informations- och kommunikationsteknik (IKT).

Europaforum betonar att sammanhållningspolitiken måste möjliggöra satsningar för ökad tillgänglighet i norra Sverige (KOM 2011 615)

Europaforum ser positivt till formuleringar kring vikten av att satsa på kvinnligt entreprenörskap. Den underliggande demografiska utmaningen i norra Sverige med hög utflyttning av unga kvinnor kräver investeringar och projekt som ökar möjligheter för kvinnor att finna intressanta försörjningsmöjligheter.

Europaforum ser det positivt att investeringar som genererar ökat kvinnligt företagande ska premieras ur regionala fonden (KOM 2012 6, 3.3)

Europaforum betonar att sammanhållningspolitiken måste möjliggöra satsningar för ökad tillgänglighet i norra Sverige. En fortsatt utbyggnad av IT-infrastrukturen och en förstärkning av transportinfrastrukturen är av största vikt för att stärka norra Sveriges konkurrenskraft.

Extra allokering till de glest befolkade områdena

Europaforum är positiv till den så kallade gleshetsbonusen som föreslås gå till de glest befolkade områdena i norra Europa. Gleshetsbonusen bör självklart bidra till att norra Sverige medverkar i att uppnå Europa 2020. Dock bör dessa medel gå till att möta de utmaningar som finns i de glest befolkade områdena. Därav är det viktigt att dessa medel utgår från att den lokala och regionala nivån deltar i hur dessa medel investeras i området. Detta då kännedom om områdets utmaningar finns bäst just där. En ytterligare orsak till att göra det är också för att kunna bredda gruppen projektägare.

Europaforum tycker det är positivt att gleshetsbonusen finns kvar men är kritiskt till att förslaget innebär en betydande sänkning av denna allokering (KOM 2011 500)

Europaforum tycker det är positivt att gleshetsbonusen finns kvar även för kommande programperiod i form av en extra allokering till extremt glesbefolkade områden. Däremot är Europaforum inte nöjd med att förslaget innebär en betydande sänkning av denna allokering. Det vore att gå emot de starkare skrivningar som finns i EU:s traktat om att särskilt stödja områden med permanenta handikapp såsom gleshet. Det skulle också i högsta grad riskera stoppa upp många av de positiva processer som nu är i sin linda för att nå EU 2020-målen inom de glest befolkade områdena i norra Norge, Sverige och Finland.

Det är också av stor vikt att de extra medel som utpekats för de extremt glesbefolkade områdena i norra Sverige och Finland också går till insatser riktade mot att möta de specifika utmaningar som våra områden har att hantera. Det gäller specifikt de extra allokerade medlen. Kommissionen lyfter fram behovet av extra strukturfondsmedel till våra områden, men det är inte tillräckligt tydligt att det också är så den extra allokeringen är destinerad. För att möta den extrema demografiska utmaning de norra delarna av Europa står inför måste det till en bredare ansats för att skapa attraktiva livsmiljöer, än den tematiska koncentration som föreslås gälla allmänt för strukturfondsmedlen över hela EU. Det gäller inte minst möjligheten att kunna bygga bort flaskhalsar inom kommunikationer och skapa bättre tillgång till ICT såsom höghastighetsbredband, för att minska de konkurrensnackdelar perifera och extremt glesbefolkade områden har mot andra områden närmare stora marknader och med ett tillräckligt befolkningsunderlag för fungerande egna interna marknader.

Europaforum anser att den extra allokeringen måste satsas på de särskilda utvecklingsbehoven som finns i vårt norra och glest befolkade området

Därför måste en tydligare koppling göras mellan den extra allokeringen och det nordliga områdets utvecklingsbehov, som underlag för den kommande dialogen och förhandlingen mellan regional och nationell nivå samt EU i den konkreta utformningen av programmen för det nordliga glest befolkade området.

Det av stor vikt för norra Sverige att på samma sätt som för den extra allokeringen också mer aktivt kunna arbeta med att knyta samman möjligheterna skapa kommunikationer inom regionen och till omkringliggande marknader.

Det bör därför klaras ut att de icke öronmärkta resurserna kan disponeras för detta och att även inom ramen för innovation, småföretagandetillväxt samt koldioxidminskande och energieffektivare ekonomi är insatser för infrastruktur och ICT, såväl avseende åtgärder för användarförmåga och funktionalitet som ren bredbandsdragning, möjliga redskap för att nå de målen. Detta för att tillförsäkra att det också kan bli föremål för förhandling mellan regional, nationell och EU-nivå i utformandet av de kommande programmen.

Det är viktigt att den flexibilitet och regionala anpassning som EU-kommissionen diskuterar i sitt förslag också slås fast rent konkret i besluten från parlament och ministerråd. Det är en nödvändighet för framgångsrikt arbete för att nå EU 2020-målen inom extremt glesbefolkade perifera arktiska områden. De medel som ligger inom förslaget om fonden för ett sammanlänkat Europa täcker inte detta och syftar enbart på omfattande fysiska investeringar i huvudnätverk som inte når utanför det när det kommer till perifera glesbefolkade områdens möjligheter att bygga attraktiva samhällen.

Städer och lokalt ledd utveckling

Europaforum anser att ansatserna gentemot städer och städers utveckling är viktiga. Europaforum vill dock trycka på att dessa ansatser inte får bli för snäva utan måste se på städer som utvecklingsmotorer inkluderat relationen mellan städer och omkringliggande landsbygd. Ett eventuellt urval av vilka städer som kan delta i dessa instrument ska inte bestämmas av städernas storlek utan av den roll som staden spelar i den regionala geografin, det vill säga som tillväxtmotor och regionalt centrum.

Diskussionen om även mindre städer som regionala motorer är överlag bra i utkastet och att lösningen på även större städers sociala problem inte ligger i att isolerat titta på staden utan att också se den i sitt regionala sammanhang. Med ett sådant perspektiv kan även mindre städer vara motorer som skapar förutsättningar för tillväxt för sina omgivande regioner samtidigt som regionen kan avlasta stadens växtvärksproblematik. Det är ju särskilt viktigt i ett glesbefolkat land med små städer som vårt.

Europaforum är positiv till initiativ för städer och lokalt ledd utveckling (KOM 2011 615) och vill understryka vikten av att stödja städer oavsett storlek som fungerar som särskilda tillväxtmotorer i regioner

I kommissionens förslag resoneras det kring antal städer per medlemsland och maxantal för hela EU som kan nytta de fem procenten av fonden till urban utveckling. Det bör inte vara

städers storlek som avgör om de kan tillgå dessa medel. Europaforum menar att det inte är antalet städer och städer storlek som är det viktiga att beakta, utan att man regionalt får lov att arbeta med det urbana perspektivet som regional tillväxtmotor även i områden där närheten till de allra största städerna fortfarande är internationellt små och i svenska mått medelstora.

Landsbygdsutveckling (Leader och Integrerade territoriella investeringar)

Landsbygdsutvecklingen skall enligt förslaget grundas på sex unionsgemensamma prioriteringar. Det är Europaforums ståndpunkt att norra Sveriges landsbygdsutveckling brottas med andra problem än många andra regioner i Europa. Därför är det viktigt att stor frihet ges till regionala prioriteringar av stödåtgärder för landsbygdsutveckling. Inte minst för medborgarnas acceptans av stöden och deltagande i landsbygdsutvecklingen är det viktigt att stöden bygger på regionala erfarenheter och prioriteringar.

Europaforum är positivt till att landsbygdspolitiken lyfts från jordbrukspolitiken och sammanfogas med regionala utvecklingsfonden och sociala fonden genom strukturfondsförordningarna (KOM 2011 615)

Europaforum ser positivt på att Leader ska kunna finansieras ur samtliga EU-fonder. Hur administrationen av Leaderprogrammet skall fungera, när fler fonder är delaktiga måste dock vara klart och enkelt formulerat när programperioden startar. Detta är mycket viktigt för att Leadergruppen ska kunna arbeta effektivt med landsbygdsutveckling och inte med administration.

Interregional fonderna för territoriellt samarbete

Europaforum ser det positivt att betydelsen av transnationell samverkan inom regional- och socialfonden betonas och att förutsättningarna för detta skapas. Territoriellt samarbete/Interreg är viktiga för våra regioner med stor tradition av gränsutbyte och nära samverkan med Finland och Norge samt som en del av Östersjöregionen på makroregional nivå. Det är därför positivt att kommissionens förslag också innebär en rejält utökad budget för territoriellt samarbete. Det är vår fasta mening att det måste bibehållas genom förhandlingarna i parlament och ministerråd som en hörnsten i att bygga ett gemensamt Europa.

Europaforum är positivt till fortsatt starkt stöd till de territoriella programmen (enligt KOM 2011 500) och att de kopplas till makroregionala strategier

Europaforum är positiva till att de territoriella programmen får en tydligare tematiskt fokus. Dock är det viktigt att ytterligare tydliggöra skillnaden mellan de olika programmen vad gäller syfte, inriktning och typ av samarbete. För att skapa detta menar Europaforum att

regionerna måste ges ett större inflytande över programmens tematiska fokus och utlysningstexter.

Europaforum vill att regionerna ges större inflytande över programmens tematiska fokus och utlysningstexter.

De norra regionerna i Norge, Sverige och Finland är och kan i högre grad vara en föregångare i att både inom Interreg och i övriga program arbeta mot gemensamma mål för att möta gemensamma utmaningar. Norra Sverige har goda erfarenheter från tidigare Mål 1-program som vi kan bygga vidare på och ta lärdom av. Samarbete är nödvändigt i områden med liten befolkning på stor yta. Därtill utgör även Sápmi, EU:s enda erkända ursprungsbefolkning, ett gränsöverskridande samhälle i det nordliga området.

Europaforum menar att det är viktigt att de norra delarna av Östersjöområdet synliggörs i de territoriella programmen kopplade till Östersjöstrategin

För hela Östersjöstrategins framgång måste också mer möjligheter till makroregionala programaktiviteter till inom såväl Interreg som övriga program. Norra Sverige, Norge och Finland kan utgöra Östersjöstrategins nordliga programområde. Överlag krävs dock att ministerråd och parlament i sina beslut tydligt slår fast varje Östersjölands ansvar för att i samspel med sina regioner och i gemensamma överläggningar mellan alla inblandade länder och regioner föra in Östersjöprioriteringarna i partnerskapsavtalen för att göra Östersjöstrategin synlig, tydlig och verksam som redskap för makroregional hållbar tillväxt i Östersjöområdet under kommande programperiod.

3. Hur organiserar vi det?

Europaforum Norra Sverige är positivt att ambitionen om flernivåstyrelse har en central roll i implementeringen av sammanhållningspolitiken och att den regionala och lokala nivån har fått en tydligare roll. Deltagandet från den regionala och lokala nivån är avgörande för att leverera EU:s prioriteringar. Det är dock viktigt att den regionala och lokala nivån ges ett reellt inflytande över processen samt att regionerna har en möjlighet att påverka sammansättningen i partnerskapen och ges reellt inflytande över vilka prioriteringar som ska göras.

Europaforum vill påminna kommissionen och den egna nationen att i enlighet med fördragen respektera subsidiaritetsprincipen. Men den föreslagna tematiska koncentration som ska ske enligt artikel 4 måste – med hänsyn tagen till subsidiaritetsprincipen – begränsas till partnerskapsprocessen mellan medlemsstater, regioner och kommissionen och får inte ensidigt dikteras av EU.

Exempelvis när det gäller områden med naturbetingade och demografiska nackdelar bör det i större utsträckning kunna ta hänsyn till de utmaningar som de demografiska förändringarna medför i de operativa programmen. Om det sker en befolkningsminskning, där unga och högkvalificerade personer flyttar och om genomsnittsåldern fortsätter att stiga så blir den demografiska utvecklingen en svår och varaktig nackdel som i enlighet med artikel 174 i Lissabonfördraget måste få särskild uppmärksamhet inom sammanhållningspolitiken. Detta bör man ta hänsyn till när man betraktar möjligheterna att använda regionala utvecklingsfonden. Tematisk koncentration och investeringsprioriteringar borde medge tillräckligt spelrum för att innovativa lösningar ska kunna utarbetas och genomföras.

Europaforum tror att den nya styrningsmodellen – Europa 2020 (utformning, implementering, uppföljning och debatt) kommer att verka positivt för engagemang i utvecklingsfrågor i Europa på en bredd som involverar flernivåstyret horisontella och vertikala dialog.

Gällande partnerskapen anser Europaforum det som oriktigt att de regionala och lokala myndigheterna likställs aktörerna inom ekonomi och samhälle – de regionala myndigheterna är ändå företrädare för de allmänna intressena inom sina områden, och de deltar i förvaltningen och finansieringen av strukturfonderna.

I förordningarna framgår att de problem som glest befolkade områden har ska uppmärksammas särskilt ibland annat partnerskapskontrakten och de operativa program som innefattar dessa typer av områden. Europaforum anser att insatser och fördelning av dessa medel för att överbygga dessa problem måste beslutas av den regionala nivån.

Europaforum stödjer kommissionens förslag att sammanföra fonder för att få ett helhetsperspektiv på investeringar för lokal och regional utveckling (SWE 2012 61 final). Den ökade samordningen måste säkerställas med ett regionalt inflytande i beslutsprocessen, från programutformning till prioriteringar.

Ska det vara realistiskt genomförbart med flera fonder i samma program, krävs ökad samordning och att det skapas gemensamma förvaltningsorgan med ett stort mått av regionalt inflytande i beslutsprocessen, för att verkligen hantera programutformning och projektbedömningar utifrån varje regions specifika förutsättningar och behov. Exempelvis behöver socialfonden, regionalfonden och landsbygdsprogrammet hanteras samordnat för att uppnå kravet på en ökad andel socialfondsmedel i samspel med övriga fonder inom ramen för en samlad regional utvecklingsstrategi. Det är förutsättningen för att förslaget om att utöka socialfondens andel till minst 52 procent ska vara möjlig. Den regionala utvecklingsstrategin ska vara styrande även för sociala fonden, det vill säga den regionala dimensionen/prioriteringar, måste stärkas av insatsernas i socialfonden.

En ökad flexibilitet såväl i programutformningen som i genomförandet krävs för att politiken ska vara användbar och ge önskad effekt vid såväl framtida konjunkturförändringar som andra omfattande företeelser som påverkar tillväxt i regionen. Situationen när programmet skrivs ofta är helt annorlunda än vid programperiodens avslutning och därför bör det finnas möjlighet till enklare omställningar av användandet av medel när behoven förändras.

Rollfördelningen mellan förvaltande myndighet och beslutande församling dvs. strukturfondspartnerskapet måste vara tydligt. Partnerskapets uppgift är förutom att prioritera ansökningar även att formulera prioriteringsgrunder, utlysningarnas innehåll och ansvara för den strategiska inriktningen av programgenomförandet. Norra Sverige anser att det bör upprättas en gemensam förvaltningsmyndighet för sociala och regionala fonden. Demokratiskt valda företrädare ska vara beslutsfattande i strukturfondspartnerskapet. De förtroendevalda ska göra prioriteringar och ta ansvar.

Europaforum anser det viktigt med en tydligare rollfördelning och smidigare hantering mellan förvaltningsmyndighet Tillväxtverket, Strukturfondspartnerskapet och regional tillväxtansvarig

Europaforum anser det viktigt med en tydligare rollfördelning och smidigare hantering mellan förvaltningsmyndighet Tillväxtverket (laglighetsprövar), Strukturfondspartnerskapet (prioriterar) och regional tillväxtansvarig (prioriterar utifrån regionala utvecklingsstrategier). Smidigare hantering i ett tidigt stadium där dialogen med tillväxtansvarig för regionala utvecklingsstrategier ska ske om medfinansiering och eventuellt projektet kan tänkas prioriteras.

Inför innevarande programperiod beslutade regeringen att samordna all myndighetsutövning och uppdra till Tillväxtverket att vara förvaltningsmyndighet. Detta medförde att regional offentlig aktör inte längre kunde delegeras programansvar med rätt att besluta om stöd till lokala projekt.

I ett utvecklat flernivåstyrningssystem bör varje nivå ges möjligheten att organisera och driva tillväxtarbetet med ett helhetsperspektiv. EU-kommissionen förslår strategiska ramverk med partnerskapsavtal där medlemsstaterna definierar de tematiska prioriteringarna utifrån EU2020-strategin och i en bred dialog med regionala och lokala nivå. En sådan konstruktion, där den lokala nivån är identifierad som operativ verkställare, förväntas leda till ökad grad av måluppfyllelse.

För att ytterligare stärka flernivåstyrningen är det av största vikt att regionerna ges möjligheten att definiera och driva det regionala tillväxtarbetet utifrån EU2020-strategin

samt nationella och regionala strategier. I förslaget till ny strukturfondsförordning (KOM 2011 615 slutlig) föreslår därför EU-kommissionen att medlemsstaterna ska kunna utse nationell, regional eller lokal offentlig myndighet/ organ som förvaltningsmyndighet (Artikel 113:1). Vidare att förvaltningsmyndigheten ska kunna delegera uppgifter till privaträttsliga eller offentligrättsliga organ (Artikel 33). EU-kommissionen anger därmed vägen till ett utvecklat flernivåstyre.

Europaforum Norra Sverige vill därför lyfta frågan att det svenska regelverket anpassas så att regionala aktörer ges möjlighet att organisera, äga och driva tematiska ramprogram i den kommande strukturfondsperioden.

Europaforum anser att Sverige bör godta privat medfinansiering från näringslivet för att växla upp mot EU medel.

Samtliga program borde betala ut i förskott en viss procent så att projekten kan komma igång utan likviditetsbrist, så att alla regioner kan utvecklas samt för att undvika att det ska hänga på om man kan "låna ut pengar.

För att öka näringslivets direkta inblandning i projekten är det avgörande att man lyckas öka näringslivets engagemang. Man bör därav undersöka om privat medfinansiering ska kunna användas för att växla upp EU-medel. En ytterligare orsak till att göra det är också för att kunna bredda gruppen projektägare.

Europaforum stödjer förslag som ökar näringslivets deltagande där privat och ideell sektor bör kunna medfinansiera projekt men det ska inte var ett krav

Företag och ideell sektor ska kunna medfinansiera, men det ska inte vara ett krav. Medfinansiering ska kunna ske både kontant och indirekt. Med ett engagerat deltagande av företag och ideell sektor i projekt skapas kanske unika förutsättningar för genomförandet samt efterlevnaden av det faktiska resultatet.

Det är viktigt att se över regelverken som helhet och specifikt statsstödsreglerna och deras tillämpning, inte minst nationellt. En korrekt användning av statsstödsreglerna ger oss potentialer att i ökad utsträckning involvera näringslivet i sammanhållningspolitiken och därmed ökad ekonomisk hållbarhet i satsningar. Konkurrensprövningen av allmänna infrastruktursatsningar och särskilt där näringslivet vill ta en tydlig roll, får inte komplicera investeringssatsningar med långt utdragna prövningsprocesser.

Förenkling av administration

Europaforum Norra Sverige välkomnar EU-kommissionens förslag gällande förenklingsplan för den fleråriga budgetramen 2014-2020 (KOM 2012 slutlig). Tanken att förnya och förbättra

genomförandet av EU:s utgiftsprogram är en mycket bra att målsättningen att minska den administrativa bördan hos stödmottagarna.

Generellt sett är föreslaget till förenklingarna på kommissionsnivå och sammanslagningar av vissa program bra, dock får det inte hämmas att vissa projekt inte kan utföras, utpekade eller ryms inom de nya fonderna. Exempelvis kan det bli svårt att exempelvis utveckla mindre eller större infrastruktursatsningar som inte är utpekade i Fonden för ett sammanlänkande Europa eller det kommande Gemensamma strategiska ramverket (GSR/CSF). Harmonisering av regelverket för de olika fonderna bör ske på EU-nivå så att de kan synkas bättre mellan program och mellan länder.

Åtgärderna som kommer att underlätta deltagarna av nätverk, sammanslutningar eller andra gemensamma företag är mycket bra. Idag måste man skriva in deltagare som externa kostnader om dessa inte ingår i det sökande företaget/organisationen.

En viktig slutsats i kommissionens förslag är att "förenklingsarbetet på EU-nivå inte får full effekt förrän det åtföljs av parallella insatser på nationell och lägre nivå". Det är viktigt att kommissionens förslag får ett genomslag på de nationella förvaltningsmyndigheter som hanterar de regionala, nationella och gränsöverskridande programmen eftersom många stödmottagare anser att de upplevda administrativa problemen finns där. Sverige har ofta egna mer långtgående tolkningar av hur genomförandet av sammanhållningspolitiken ska ske. Europaforum anser att de svenska ofta egna mer långtgående tolkningarna av regelsystemet inte är rätt utan bör ses över. Men frågan är hur förvaltningsmyndigheterna på EU-, nationell och regional nivå hanterar det övergripande regelverket. Risken är att dessa inför egna och mer begränsade och komplicerade regelverk.

Europaforum anser att det är bra att kommissionen förslår en fortsatt utvecklingen mot ett mer e-förvaltning samt är positiv för att minska på den administrativa bördan för stödmottagarna. Det vore en förbättring att hantering av ansökningar, handlingar och rapporteringar sker elektronisk. Allra bäst vore det med en gemensam elektronisk hantering och inte en per program.

Det vore positivt om alla program kunde använda företagsuppgifter i en databas, dessa skickas idag oftast in vid varje ansökan och förhandlingar, vilket innebär mycket onödigt extraarbete. I dagens FP7 och kommande Horisont 2020 används en elektronisk databas (Participant Portal) för dessa uppgifter. Det som läggs in i databasen är godkänt av en för organisationen/företaget utsedd representant. Legal Entity Appointed Representative (LEAR), som även ansvarar för uppdateringar i denna. Det vore bra om alla EU-projekt använde denna portal.

Europaforum tycker att det är bra att EU-kommissionen öppnar upp för schablonbelopp redovisningsmässigt dock finns en viss oro. Då avstånden varierar beroende på om man bor i centrala delar av Europa eller i mer perifera delar såsom norra Sverige bör regelverket anpassas därefter så att dessa schablonbelopp tar hänsyn till dem som har långa resor inom EU med minst en extra övernattnings och minst en extra flygresor per resväg samt extra traktamente. En schablon måste täcka in detta, kanske för varje resa har en extra övernattnings och två flygresor. Sverige har dessutom högre omkostnader. Lönekostnader varierar mellan länderna vilket försvårar ett schablonbelopp för dessa. Ett schablonbelopp för indirekta kostnader vore en förbättring, till exempel 30 procent på godkända kostnader.

Alternativet med skräddarsydd metod för respektive stödmottagare för att fastställa kostnaden för det förenklade förfarande utifrån de historiska uppgifterna om den enskilda stödmottagaren, är bra, speciellt om detta bara behöver göras en gång under programperioden med schablonuppräknings varje år.

Europaforum anser att i samband med att en sökande får ett positivt beslut om projektstöd bör ett förskott till stödmottagaren betalas ut (till exempel 30 procent av stödet). Ett förskott skulle påverka likviditetssituationen hos stödmottagaren och bidra till ett bättre genomfört projekt.

Hur ska vi mäta resultat?

Europaforum Norra Sverige anser att gällande uppföljning bör det finnas tydlighet och krav på resultat samt att indikatorer utvecklas. Tillväxtanalys bör kunna ta fram regionala indikatorer som kan användas för regioner i Sverige. Möjligheten till fortsatt följeforskning är viktig för att kunna mäta, analysera och förstå vilket utfall investeringarna haft. Ett tydligare resultatfokus är i grunden bra, det är dock viktigt att samtidigt se till att använda indikatorer som inte gynnar kortsiktig kvantitativ resultatuppfyllelse före ett långsiktigt regionalt utvecklingsperspektiv.

Europaforum anser att ett tydligare resultatfokus i grunden är bra, det är dock viktigt att samtidigt se till att använda indikatorer som inte gynnar kortsiktig kvantitativ resultatuppfyllelse före ett långsiktigt regionalt utvecklingsperspektiv

De indikatorer vi använder oss av idag när vi utvärderar ett lyckat projekt är för fokuserade på kvantitet och inte kvalitet. Det är viktigt att indikatorer även fångar upp kvalitativa och mer långsiktiga förändringar som skett såsom exempelvis nya effektivare arbetssätt eller viktiga strukturomvandlingar.

Den ekonomiska och finansiella krisen bidrar till att framhäva behovet av att använda andra indikatorer som komplement till BNP för att på ett mer korrekt sätt bedöma den verkliga

utvecklingsnivån i de europeiska regionerna, och därigenom bidra till en rättvisare fördelning av resurserna mellan medlemsstaterna.

Den ökade fokuset på uppföljning och resultat kan bidra till en bättre måluppfyllnad. Det är dock av avgörande vikt att den regionala och lokala nivån deltar i utformandet av resultatramverk, milstolpar och dylikt, allt enligt partnerskapsavtalens ambition att säkra flernivåstyrning. Det är viktigt att det inte blir en alltför stor mängd indikatorer på EU-nivå, utan att det lämnas ett tillräckligt utrymme för regionala och nationella indikatorer. En alltför stor mängd indikatorer som gäller för hela EU, riskerar att begränsa den nationella och regionala möjligheten att anpassa program och projekt efter de egna förutsättningarna, då indikatorerna får en stor indirekt betydelse för hur genomförandet och projekten utformas.

Vid utvärdering av projekt bör utvärderares roll ses över. Ett möjligt alternativ vore att införa externa utvärderare av ansökan och under själva projektiden och där följeforskningen läggs utanför projektiden.

Ambitionen att förenkla genomförandet, framförallt för stödmottagare, inom bland annat administration och regelverk är positivt. Det finns dock en fara i att den ökade resultatriktningen och villkoren leder till en ökad byråkrati, som i slutändan leder till att arbetet försvåras.

www.europaforum.nu